

## מראי מקומות- חולין פ"ד

- (א) **וּלִיפְרָקִינָהּ וּלִיכְסִינָהּ- פֶּרֶשׁ"י**, ויהיו מותרים באכילה, והדר ליכסיי' לדם. וע' בתוס' דהק' מנלן דצריך לפדותו כדי לחייבו בכסוי. עוד הק', מתני' קתני דאין נוהג במוקדשין, ואי פריק להו, אי"ז מוקדשין. ותי' דכיון שסופו לפדותו משום הפסד קדשים, א"כ למפרע הוי שחיטה ראוי, וא"כ חייב ויכול לכסותו אף קודם פדיו. ואפי' אם בסוף לא פדהו, הרי ס"ל לר"ש דכל העומד לפדות כפדוי דמי, וא"כ בכל אופן הוי שחיטה ראוי. וכ' התורת חיים ליישב קו' תוס', דמשה"ק דמהכ"ת דצריך לפדותו כדי להתחייב, כ' התו"ח דבראשית הגז ג"כ אי כע"ז, וצ"ל דהביאור הוא דכיון דשחטו כאילו הן שלו, א"כ צריך לעשות כל מה שיכול כדי לקיים מצות כסוי הדם. ולגבי מה שהק' דמתני' במוקדשין קתני, הרי סכ"ס השחיטה הי' כשהי' מוקדשין, וא"כ שפיר יש להעיר דמצינו שחיטת מוקדשין דשייך בי' כסוי הדם. ומה דאי' לקמן יצא זה שמחוסר שפיכה פדיו' וכסוי, אף דכ' תוס' דאי"צ כסוי בפועל, כ' התוס' הרא"ש דכיון דאין חשוב פדוי אלא ע"י מה שהוא ראוי לפדותו, א"כ חשיב מחוסר פדיו'. והריטב"א כ' דאפי' אם אמרי' דלשאר דברים חשיב כפדוי, מ"מ פדיון הוא צריך ומחוסר פדיון הוא.
- (ב) **יצא זה שמחוסר שפיכה גרירה וכסוי- והעיר תוס'**, הא אמרי' לקמן דדם הניתז ושעל הסכין חייב לכסותו, ולכאור' זה ג"כ צריך גרירה, ומ"ש. ותי' דהתם אם לא הי' ניתז הי' שייך לכסותו בלא גרירה, אבל בקדשים ע"כ צריך לגררו, ולכן שפיר אמרי' דמחוסר גרירה. אולם ע' בבית יוסף (יו"ד כ"ח, ז') שהביא בשם הכל בו בשם ר' מאיר בר נתן (ספר המאורות), דכי אמרי' דדם הניתז ושעל הסכין חייב לכסותו, אינו צריך לגררו משם, אלא מכסהו במקומו. וכ' הב"י דשמא טעמו משום הגמ' כאן, דמשמע דבמחוסר גרירה אין שייך כסוי, וכקו' התוס', וס"ל להמאורות דמוכח מהכא דשם לא מחוסר גרירה.
- (ג) **מה חי' אינה קדש- העיר הרש"ש**, הא שפיר שייך קדושת בדק הבית בחי', וא"כ נהי דנתמעט קרבנות עוף מההיקש, אבל עוף (וחי' גופא) שיש בהם קדושת בדק הבית, מהכ"ת דאין להם כסוי הדם. ותי' דעכצ"ל דקדשי בדק הבית עדיין נתמעטים מהא דהווי שחיטה שאינה ראוי, ולכן לא שמה שחיטה (אבל אין לומר מטעם מחוסר פדיון, דא"כ גם בקדשי מזבח תיפוק לי' מזה, ול"ל הקישא דחי' כלל).
- (ד) **חד למעוטי זוחלין- פרש"י**, שאר משקין שנתנן במקום מדרון והזחילין למקוה, דבמים בכה"ג מהני אם מזחילה לתוכה י"ט סאין של שאובין, אם עכ"פ היו שם כ"א סאין של מי גשמים, וע"ז אמרי' דבשאר משקין אין עושין כן. וכ' הריטב"א דיפה פרש"י, דאילו זוחלין רגילין דמצינו לענין מים לא שייך במציאות בשאר משקין, ולכן הי' צריך לדחות דכוונת הגמ' לכה"ג, ולשון מושאל הוא. אולם הרש"ש כ' דפרש"י דחוק הוא, ולכן הוא פי' דמירי' במעין ממש של שאר מיני משקין.
- (ה) **כי ירחיב ד' אלקיך את גבולך, למדה תורה דרך ארץ, שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון- ע' בנודע ביהודה** (תניינא, חו"מ י"ד), שדן שם במי שלוה ממון, וזמן הפרעון הוא כשירחיב ד' גבולו, והבעלי חוב הי' רוצים להביא רא' מהגמ' כאן דכיון דהרחבת גבול הוא כשאוכל בשר לתאבון, וזהו כשיש לו חמישים מנה, דאז קונה ליטרא בשר לפסו, א"כ אם יש לו חמישים מנה, חייב. והנו"ב כ' דאין למדין מאגדה, וגם הרי שיעור זה ודאי תלוי בכל מקום ובכל עת, ועוד, הרי בקרא אי' דאוכל בשר בכל אות נפשו, והרי מי שיש לו חמישים מנה אינו אוכל בשר אלא משבת לשבת, כדאי' בגמ', וא"כ רק מי שיש לו מאה מנה צריך להיות נחשב דהרחיב ד' גבולו, אף לפי סוגיא זו.
- (ו) **ואינך אימת, מע"ש לע"ש- פרש"י**, אלו האחרים שאמרו ליטרא דגים וליטרא בשר,

אין מכסין דמו ביו"ט. והוכיח זה עוד מהא דמביאין הא דתקיעת שופר אין ודאי שלו דוחה שבת, והוא ג"כ מדרבנן, שמא יעבירונו, אלמא דכל הסוגיא מיירי באיסורים דרבנן. ובביאור שי' רש"י, כ' החתם סופר דס"ל דמצות כסוי הדם הוא גמר של מצות שחיטה (כנ"ל בדף פ"ג), וא"כ, אם מתירין השחיטה לחולה, א"כ, כמו דמצינו דהקטרת האימורים של קרבנות שבת דוחה שבת, אף דבעצם יכולין לעשותן במוצ"ש, אבל אמרי' דחביבה מצוה בשעתה, ומותר לעשותה בשבת, כן לענין כיסוי הדם, כיון שהוא חלק של מצות שחיטה, ושחיטה הותר בשבת, א"כ ה"ה דכסוי מותר בשבת משום דחביבין מצוות בשעתן.

(ט) א"ל רבה, אשתומא קאמר, וכו' - ע' בריטב"א שהביא מה שנח' הראשונים בענין מי שהי' לו חולה בביתו מבעוד יום, והכין עפר לכסוי הדם, ושוב שחט בשבת, שלא יהי' שום איסור בכיסוי הדם, אפי' איסור דרבנן, דהרא"ה ס"ל דבכה"ג ודאי חייב לכסות, והרשב"א ס"ל דאין לכסות (וכ"כ תוס' ד"ה כסוי). ולגבי מה שהק' הראשונים על הרא"ה, דא"כ לימא דר' עינא מיירי בשחי' אפר מוכן, כ' הריטב"א דפשוט ואין צריך לאומרו, וע"כ מיירי שלא הי' עפר מוכן. ובטעם הדבר, הביא הרא"ה (בדק הבית [יט.]) שיש אומרים שיהי' להכירא שיום זה אסור לשחוט, והרשב"א (משמרת הבית שם) כ' שהוא גזירה, שמא יבואו לכסות בדקר נעוץ, וכו'.

(י) כוי אין שוחטין אותו ביו"ט - והיינו משום דאינו יכול לחלל יו"ט כדי לכסות דמו, דספק חיוב הוא. וע' באבי עזרי (שחיטה י"ד, א', והנה בריש), שהעיר אהא דאי' בריש ביצה דאסור לשחוט אם אין לו עפר לכסות, וגם בכלל הא דאי בשו"ע (כ"ח, כ"א) דאין לאדם לשחוט בכלל אם אין לו עפר לכסות. ולמה, הרי כמו דמצינו במדכ"י דמי שהפסיק לו ציצית בשבת, מותר לילך בהבגד אף בלא ציצית, משום שאין איסור ללבוש בגד בלא ציצית, אלא שיש חיוב מצוה לקשור בו ציצית, ואם אנוס הוא ופטור מן המצוה מותר ללבוש הבגד, א"כ גם בכסוי לימא כן, הרי אין איסור לשחוט בלא כסוי, וא"כ אם א"א

אימת יאכלוה אם לא בכל יום. וכ' המהרש"א דדוחק הוא לפרש כן, דא"כ ודאי לא קאי אמי שאוכל ליטרא דירק, דאם אינו אוכל ירק בכל יום, א"כ מה אוכל, ודוחק לומר דלא אוכלם קאי. ולכן פי' המהרש"א דשאלת הגמ' הי' על כולם, אף מי שאוכל ליטרא בשר, אולם מתי יאכלו כולם בשר בריחה, וע"ז השיב מע"ש לע"ש.

(ז) ויכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש לו - אין יכול לכבדם במה שאין לו. ופי' המהרש"א דלכבוד אשתו ובניו יש לו ללוות ממון, אף אם אין לו, והיינו חונן ומלוה. ותמה הבן יהוידע ע"ז, האם לזה אם אינו יודע איך יהי' יכול לשלם, הרי ע"ז נאמר לזה רשע לא ישלם. והוא פי' דהיינו דמיירי במי שע"י שכרו יש לו לקנות מזונות ובגדים לו ולבני ביתו כאשר ראוי לו ולהם. וע"ז אמר, דראוי לו לקמץ על מזונות שלו, ועי"ז יהי' לו יתרון בכל חודש משכרו, ועי"ז יהי' יכול לקנות בגדים בשביל אשתו ובניו שהם בעצם יותר ממה שיש לו, אבל עכשיו יש לו כיון דמקמץ על עצמו. ועוד ביאר, דיכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש לו, היינו שיש לקנות בשבילים בגדים שהם חשובים ומפוארים טפי ממה שהוא קונה לעצמו, אבל אין הכוונה כלל שיתן מעות טפי ממה שיש לו.

(ח) השוחט לחולה בשבת חייב לכסות - פרש"י, דכיון דניתנה שבת לידחות אצל שחיטה זו, נדחית לכל מצותה של שחיטה זו. וכ' הרמב"ן דמשמע מדבריו, דאפי' אם צריך לעשות מלאכה דאורייתא כדי לעשות הכסוי, יכול לעשות כן. וכ' לתמוה ע"ז, האם יכולין לחלל שבת במזיד מסברת "מתוך" זה, ואפי' בשוחט ביו"ט ברשות אין עשה דדיחוי דוחה העשה ולא תעשה דיו"ט, וא"כ ודאי דאין העשה דכסוי דוחה הל"ת ועשה דשבת, שהוא ג"כ ל"ת שיש בו כרת. ולכן פי' הרמב"ן דמיירי בדקר נעוץ או עפר שאינו מוכן, שאין כאן אלא איסור דרבנן, ולעבור על דבריהם קאמר, לומר דכשם שב"ש וב"ה מודים שאם שחט ביו"ט דיחפור בדקר ויכסה, כן מודים לענין שבת, דהיכא דשחט ברשות, מותר לו לעבור על דבריהם כדי לכסות. וק"ו דר' יוסי, בדרבנן הוא, דכוי אפי' בדקר נעוץ

לו לקיים מצות כיסוי, א"כ אנוס הוא במצות  
כסוי, ולמה אסור לו לשחוט. וכ' דלפי מה  
שכ' לבאר שם, דמצות כסוי הוא סיום של  
מצות שחיטה, ובלא כסוי לא נעשית מצות  
שחיטה כתיקונה, א"כ אם אינו יכול לכסות,  
אין לו לשחוט לכתחלה, שלא יהי' צריך  
לעשות מצות שחיטה שלא כתיקונה.